



Sustav za praćenje osoba u **NEET statusu**

Jedanaesti kvartalni tematski osvrt o položaju mladih na tržištu rada

Ovaj osvrt je nastao u sklopu programa „**Pronađena generacija: podrška kvalitetnom zapošljavanju**

mladih u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti“ financiranog od strane

Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.



REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i socijalnu politiku



Mreža mladih je Centar znanja u području djelovanja mladih u okviru Razvojne suradnje s Nacionalnom zakladom. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

Prvi kvartalni izvještaj bavio se upoznavanjem s **NEET mladima**, odnosno onima koji nisu u sustavu obrazovanja i osposobljavanja te koji nisu zaposleni. U njemu smo pokazali koje su najugroženije skupine mladih na hrvatskom tržištu rada te smo usporedili Hrvatsku i druge europske država. U drugom kvartalnom izvještaju bavili smo se najznačajnijom mjerom **aktivne politike zapošljavanja – stručnim osposobljavanjem bez zasnivanja radnog odnosa (SOR)**. U trećem kvartalnom izvještaju predstavili smo **prijedloge poboljšanja mjere aktivnih politika zapošljavanja**. Četvrti kvartalni izvještaj bio je posvećen **najznačajnijim karakteristikama mladih osoba u Hrvatskoj i Europi**, i to kroz uspoređivanje **2007. i 2015. godine**. Peti kvartalni izvještaj, bio je fokusiran je na temu **društvenog poduzetništva** i cilj tog izvještaja je bio širu javnost upoznati s pojmom društvenog poduzetništva i njegovim razvojnim potencijalom. Proizlazeći iz tog izvještaja u šestom smo se fokusirali na **edukaciju i osposobljavanje za društveno poduzetništvo**. Tema sedmog kvartalnog izvještaja je bio ponovno **SOR** kojega smo analizirali u kontekstu najave povratka pripravnništva te promatrali sve aspekte koji su **problematici i koji pogoršavaju položaj mladih na tržištu rada**. U osmom kvartalnom izvještaju smo se bavili aktualnom temom **studentskog rada** te analizom njegovog utjecaja. Deveti kvartalni izvještaj tematizirao je **rad s mladim**, njegove implikacije i probleme s kojima se rad s mladima suočava u Hrvatskoj te kako on može pozitivno utjecati na osobe u NEET statusu. U desetom kvartalnom izvještaju fokusirali smo se na **prekarni rad, njegove oblike i negativne trendove kojima on doprinosi**. Jedanaesti kvartalni izvještaj o položaju mladih na tržištu rada će nam dati uvid i praćenju osoba u **NEET status** kroz baze podataka o njima te mogućnosti korištenja tih podataka za stvaranje aktivnosti i politika koje će omogućiti tim **osobama** da izađu iz **NEET statusa**.

Uvod

Ovaj izvještaj će nas upoznati s **mogućnostima praćenja** osoba u NEET statusu, preciznije kako se kroz **baze podataka** te njihovo **spajanja** može doći do **korisnih podataka** o osobama koje bi mogle **završiti ili jesu u NEET statusu**. Isto tako spomenuti ćemo mogućnosti **praćenja osoba u NEET statusu** kroz više generacija. Takva praksa u konačnici može dovesti do uspostavljanja tipova osoba koje su u većem riziku od završavanja u NEET statusu, ali nam može dati uvide u to kako **kreirati aktivnosti i politike** za njihovo **uključivanje na tržište rada**. Prvi korak koji ćemo napraviti u ovome radu jest **uspostavljanje definicije sustava za praćenje osoba u NEET statusu**.

1.) NEET sustav za praćenje

U prethodnim izvještajima smo vas **izvještavali o osobama u NEET statusu**. Tada smo rekli da su osobe u NEET statusu one osobe koje ne rade i nisu u sustavu redovitog obrazovanja i/ili nisu u sustavu obrazovanja odraslih, a nalaze se u dobnoj **skupini između 15 i 29 godina**. Ono što ćemo ovdje dodati jest da je koncept osobe u NEET statusu u široj je upotrebi od 2010. Naime **Odbor za zapošljavanje Europske komisije** se usuglasio da će se kroz svoje djelovanje usredotočiti na mlade koji nisu zaposleni, u formalnome obrazovanju i osposobljavanju. **Od tog trenutka se akronim NEET koristi u relevantnim EU dokumentima** koji analiziraju tržište rada mladih, a samim time dolazi na tapetu pri izradi **politika koje će se baviti osobama u NEET statusu**. Jedno od skupa pitanja koje mi želimo problematizirati u odnosu na prethodne izvještaje jest **kako možemo pratiti osobe koje su u NEET statusu**, koje su njihove karakteristike i kako utjecati na njihov povratak ili ulazak na tržište rada?

U RH se do sada do podataka o osobama u NEET statusu moglo doći preko **Ankete o radnoj snazi (ARS)** koju **provodi Državni zavod za statistiku te preko socijalnih radnika i radnika s mladima**. Nadalje usporedive podatke dobivamo i preko **Eurostata** koji nam govori kako su u 2017. godini u populaciji stanovništava u dobnoj skupini između 15 i 29 godina u NEET statusu bilo **17.9% osoba**. Taj nas podatak u 2017. godini stavlja na **4. mjesto** u EU, te **4.5 postotna boda iznad prosjeka EU**. Kada uspoređujemo taj podatak s periodom prije krize 2007. godine dobivamo podatak o 3.5 postotna boda više u odnosu na period 2007. godine. Do sada se osobe u **NEET statusu moglo samo pratiti kroz HZZ-ovu evidenciju prijavljenih nezaposlenih**, što svakako nije adekvatno jer postoji velik broj mladih koji su nezaposleni i izvan te evidencije. To dovodi do problema **neadekvatnih podataka o tim osobama**, a ponajviše o potrebama tih osoba. Takva situacija dovodi i do toga da **država i ostali ključni dionici na području zapošljavanja ne mogu kreirati adekvatne politike** namijenjene tome segmentu populacije.

Ovakvi podaci, poticaj iz EU, ali i zagovaranje od strane ključnih dionika na području rada i zapošljavanja potakli su Ministarstvo rada i mirovinskog sustava da kroz 2017. godinu napravi prvi **pokušaj u praćenju osoba u NEET statusu**. Ministarstvo je u svrhu toga **naručilo istraživanje o osobama u NEET statusu** pod nazivom *Analiza stanja i preporuke za razvoj daljnjih aktivnosti za osobe u NEET statusu*. Ovo je bio prvi korak u **detektiranju, ali ne i konzistentnom praćenju, osoba u NEET statusu**.

S obzirom na to bitno je **napomenuti da je sustava za praćenje osoba u NEET statusu aktivnost konzistentnog prikupljanja podataka kroz više godina o osobama koje se nalaze ili su u riziku od stupanja u NEET statusu**. Koje podatke će se prikupljati ovisi o kontekstu gdje se prikupljaju, ali

svakako je bitno prikupiti **bogatu količinu demografskih podataka s fokusom na obrazovni i klasni profil istraživane skupine**. Kako bih saznali što bi ovaj sustav mogao značiti za Hrvatsku moramo ga staviti u kontekst dobrih praksi u praćenju osoba u NEET statusu u inozemstvu, a to ćemo napraviti u idućem dijelu ovoga izvještaja.

2.) Prakse u inozemstvu

Kako je navedeno u prethodnom dijelu osobe u NEET statusu prepoznate su kao ciljana skupina za **provedbu politika zapošljavanja od strane EU i njezinih članica**. Ovdje ćemo spomenuti pozitivne primjere bavljenja osobama u NEET statusu.

Za početak valja podvući da je Nizozemska jedna od svijetlih primjera bavljenja osobama u NEET statusu. Naime **Nizozemska** prema statistikama **ima 4.1% osoba** u NEET status i prema tome ima **najmanji postotak u EU**. Nizozemska vlada se osobama u NEET statusu bavi na dvije razine: **kroz poticanje mladih da nastave svoje studije** kako bi bili kompetitivniji na tržištu rada i kroz aktivno poticanje osoba u **NEET statusu da rade i/ili uđu u edukativne programe**. Vezano uz praćenje populacije u Nizozemska posjeduje digitalni sustav za praćenje osoba u NEET statusu koji se provodi kroz više godina. Sustav im omogućuje da se osobe koje bi potencijalno mogle završiti u NEET statusu detektiraju već u stadiju obrazovanja. Nadalje zanimljivost nizozemskog sustava se odnosi na **regionalni pristup u kojem svaka od 30 nizozemskih regija ima posebne politike usmjerene na specifične populacije mladih koje u njoj obitavaju**. Također nizozemske vlasti su dio suvereniteta za **bavljenje socijalnom politikom prenose na svoje općine** koje imaju pristup podacima o osobama u NEET statusu te ih aktivno uključuju u programe edukacije kroz rad socijalnih radnika koji imaju ovlasti **pokucati na vrata detektiranoj osobi u NEET statusu**¹.

Drugi primjer je primjer **Njemačke** koja ima snažnu ekonomiju i koju je kriza iz 2007. pogodila tako da se trenutno povećao broj osoba u NEET statusu i **otišao iznad 10% posto ukupnog broja mladih**, da bi se u samo dvije godine vratio na postotak od **7.1% posto pred krizu**. Ne bi trebalo Njemačku u tom smislu gledati kao snažnu ekonomiju koja će lakše podnijeti breme krize **već politike koje provodi** u tome trenutku kako bi omogućila osobama u NEET statusu da iz njega izađu i u konačnici se priključe tržištu rada. **Aktivnosti koje provodi** kako bi se izbjegle ulazak mladih osoba u NEET statusu su **preventivne** i sastoje se od **strukovnog usmjeravanja, strukovna orijentacija i mentorska potpore za izlazak na tržište rada**, a i sve se provode tijekom **sekundarne edukacije**. Po pitanju sustavu praćenja

¹ <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/netherlands/the-netherlands-erm-comparative-analytical-report-on-recent-policy-developments-related-to-those-not>

osoba u NEET statusu **Njemačka država prati vrlo detaljne statistike koje proizlaze iz Federalne agencije za zapošljavanje**. Ovo je u biti ono što se može nazvati **sustavom za praćenje osoba u NEET statusu**. Kroz praćenje agencija **može vidjeti trendove u zapošljavanju i nezaposlenosti te intervenirati na populacije** koje se nalaze u riziku od NEET statusa, ili u riziku od dugotrajnog NEET statusa. Njemačka politika za bavljenje osobama u NEET status se uglavnom koncentrira na **prevenciju nezaposlenosti mladih**, što se prema rezultatima pokazalo kao efikasno za njihov kontekst.²

Ova dva primjera su odabrana iz razloga **relativno niskog** (s obzirom na snagu njihovih ekonomija) udjela osoba u NEET statusu u generalnoj populaciji. One obje **implementiraju neki oblik praćenja** osoba u NEET statusu, ali ono što je zanimljivo je što **kako implementiraju politike zapošljavanja mladih osoba** na temelju tih sustava. Tako se Njemačka uglavnom bavi **prevencijom**, dok Nizozemska koristi **većinski reaktivne metode gdje prati populaciju osoba u NEET statusu** i intervenira na njih kroz socijalne radnike. Kako po pitanju **praćenja osoba u NEET statusu** stoji **Hrvatska** saznat ćemo u sljedećem dijelu.

3.) Hrvatska u začecima

Kao što smo već naveli **prvo istraživanje u svrhu uspostavljanja sustava praćenja osoba u NEET statusu** provedeno je **u 2017. i kombiniralo** je podatke **iz različitih baza podataka**; prikupilo je podatke iz obrazovnih ustanova i potpornih institucija **Ministarstva znanosti i obrazovanja (CARNET i SRCE)**, nadalje koristilo je podatke Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i podatke **Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje**.

Osnovni izvori podataka za analize prikazane u ovoj studiji prikupljeni iz baza nekoliko institucija. Naime, detektiranje osoba koje su izašle iz sustava redovitog obrazovanja te se nalaze u NEET statusu provodi se koristeći podatke dobivene putem razmjene podataka između sustava e-Matice, ISAK/ISSP REST API, HZMO i HZZ-a. Anonimizirani podaci na razini pojedinca dobiveni razmjenom odnose se na osobe koje su izašle iz obrazovnog sustava prikazane kao razliku skupova upisanih u školskoj, odnosno akademskoj, godini 2016./2017. i 2017./2018. Provjerom statusa na dan 1. studenoga 2017. godine,

²<http://www.garanziaiovani.gov.it/Documentazione/Documents/piano%20di%20implementazione%20Germania.pdf>

*te stanja u zaposlenosti (HZMO) ili nezaposlenosti (HZZ) - 20. i 21. studenoga 2017. - identificirane su osobe koje se nalaze u NEET statusu.*³

Usporedbom tih podataka s podacima iz **e-Matice** o svim **učenicima** koji su se nalazili u sustavu u **školskoj godini 2016./2017.** su se ti podaci stavljali u odnos s podacima iz **HZZ-a te HZMO-a** na dan **1.11.2017.** Slično se radilo i sa **studentskom populacijom** uz razliku da su se **identificirale osobe koje nisu upisale sljedeću studijsku godinu** te se njima također dodjeljivao oznaka osoba u NEET statusu. Ovo rješenje nam daje **uvid u prvu generaciju praćenih osoba koje se nalaze u NEET statusu.** Korektnije bi bilo nazvati ovo istraživanje prvim korakom i **detekcijom dijela osoba u NEET statusu,** jer tek će **daljnje praćenje osoba** u ovome statusu dovesti do sustava za praćenje osoba u NEET statusu. Naravno treba se ograditi da je ciljana populacija praćena u **vrlo kratkome vremenu i odnosi se na osobe koje se nalaze u NEET statusu u vrlo kratkome vremenskom periodu.**

Nažalost ovo istraživanje, s obzirom na svoja **ograničenja praćenja jedne generacije u jednom specifičnom trenutku u vremenu,** nam ne može dati precizne informacije već samo ograničene **predikcije toga koje će osobe prema svojim obrazovnim karakteristikama završiti u NEET statusu.** Te se predikcije mogu doduše raditi i na **razini regija, gradova i općina,** ali **detaljni uzroci** se zbog **siromaštva podataka** ne mogu uspostaviti.

Zaključci o **samim populacijama se svode** na predikcije kao npr. postoji veća vjerojatnost da će ako nam *prirodne znanosti služe kao referentna kategorija u odnosu na njih, oni koji su pohađali/završili tehničke znanosti imaju veću vjerojatnost ulaska u NEET status nezaposlenosti, ali i manju vjerojatnost ulaska u NEET status neaktivnosti, dok za ulaz u NEET status općenito učinak nije statistički značajan (iako je negativan kao i za status neaktivnosti).*⁴ Ovo je zanimljiva opservacija, ali većina istraživanja se svodi na deskripciju trenutne generacije, a ne na trendove.

Ovo istraživanje **detektiralo je i razliku u skupinama na one osobe koje su:**

- 1. nezaposleni – mladi koji su prijavljeni u službenu evidenciju nezaposlenih osoba pri HZZ-u,*
- 2. neaktivni – mladi koji nisu u sustavu redovitog obrazovanja, ne rade i pri tome nisu registrirani u evidenciji nezaposlenih osoba HZZ-a.*

Naime, potrebno je razlikovati ova dva osnova (pod)tipa NEET populacije, ne samo radi njihove jednostavnije identifikacije, nego i radi efikasnijeg usmjeravanja politika u cilju njihove aktivacije. Primjerice, Quintano i sur. (2018) naglašavaju kako je prilikom analize aktivnosti koje bi trebalo poduzeti s ciljem smanjivanja udjela NEET-ovaca itekako potrebno razlikovati nezaposlene i neaktivne

³ Tomić i dr. 2018., 10

⁴ Tomić i dr. 2018., 48

NEET-ovce s obzirom da je kod prvih (oni koji traže posao) fokus bitno usmjeriti na tržište rada i obrazovne politike, dok kod drugih, uz obrazovane politike, važnu ulogu imaju i drugi socijalni faktori.

5

Nadalje jedna od **ključnih ograničenja** samog istraživanja je **trenutna nepouzdanost i nepotpunost podataka**. Autori istraživanja tvrde da će **preciznost i bogatstvo podataka o osobama u NEET statusu biti bolji kroz dugotrajno praćenje**. Kada govore o nepotpunosti podataka to se odnosi na *varijable koje detaljnije objašnjavaju sadašnje karakteristike osobe, odnosno programa/škola koje su pohađali (uspjeh u školi/fakultetu, detaljniji tip programa, ponavljanje razreda/godine, ukupno vrijeme provedeno na obrazovnoj instituciji, uspjeh ostalih razrednih ili fakultetskih kolega i slično)*⁶. Također to se odnosi i na *nepostojanje varijabli koje detaljnije karakteriziraju prošle obrazovne karakteristike osobe (ocjene u osnovnoj školi, ocjene ostalih kolega, ali i, primjerice, obrazovanje i dohodak roditelja)*. *Upravo bi ovakav tip varijabli potencijalno mogao biti najkorisniji, jer se na njima može temeljiti prognostički model koji će objašnjavati budući ulazak u NEET status. Primjerice, ako se pokaže da ocjena iz matematike u petom razredu osnovne škole može predvidjeti ulazak u NEET status, nema potrebe da se čeka da osobe s lošim ocjenama iz matematike u petom razredu zaista i uđu u NEET status, moguće je reagirati i prije realizacije ishoda na tržištu rada (ili napuštanja posljednjeg stupnja obrazovanja)*⁷. **Nedostaci se odnose na primjere osoba koje su iz sustava obrazovanja izašle ranije ili koje su odselile iz države** nakon datuma evidentiranja u sustavu jer su ti podaci u postojećim bazama prema kojima se formiralo istraživanje nepotpune. **Takvu bazu posjeduje Ministarstvo unutarnjih poslova**, ali je ta baza istraživačima trenutno **nedostupna**.

Istraživanje sadrži i prijedloge mjera s kojima bi se utjecalo na osobe u NEET status kako bi se one što lakše uključile na tržište rada. Sugestija autora istraživanja jest da se na populaciju mladih **intervenira i prije nego što uđu u NEET status** (njemački pristup) jer kako zaključuju na osobe u NEET statusu je **teže intervenirati prvenstveno zato što većinu znanja koja im je potrebna za izlazak na tržište rada akumuliraju tijekom obrazovanja**, a ujedno postoji mogućnost predikcije ulaska u NEET status koji proizlazi iz rezultata učenika i studenata u njihovim nastavnim programima. **Prema autorima što su duže u statusu NEET-a, to im je teže integritati se na tržište rada**⁸.

Autori nude i prijedloge za **unaprjeđenje metodologije praćenja osoba u NEET statusu**. **Ponavljanje ove studije na istoj populaciji u razmaku u 4 različita periodu u godini kako bi se pratila** istraživana populacija osoba u NEET statusu. Nadalje da se **ovakva studija i razmjena podataka događa na**

⁵ Tomić i dr. 2018., 11-12

⁶ Tomić i dr. 2018., 23

⁷ Tomić i dr. 2018., 24

⁸ Tomić i dr. 2018., 23

godišnjoj razini⁹, tj. da se uspostavi sustav za praćenje osoba u NEET statusu, a ne samo jednokratna detekcija te populacije. Autori se zalažu i na **proširenje skupa podataka o mladim osobama koje su ili će biti na tržištu rada** u svrhu izrada efikasnijih aktivnosti za zapošljavanje od strane institucija koje se bave zapošljavanjem.¹⁰

Na istraživanja kraju autori sugeriraju da bi se trebali i **unaprijediti kapaciteti i suradnja institucija** koje su zadužene za praćenje osoba u NEET statusu, da bi **istraživači** unutar tih institucija trebali imati **slobodniji pristup potrebnim podacima** te se trebali kontinuirano **educirati** kako bi mogli pratiti trendove i politike na području zapošljavanja.¹¹

4.) Zaključak

Kroz tekst smo **definirali** što je **to sustav za praćenje osoba u NEET statusu**. U sljedećem koraku smo **prikazali pozitivne primjere sustava praćenja osoba u NEET statusu te implementacije politika koje proizlaze iz podataka u tim sustavima**. Konačno predstavili smo **prvo istraživanje** koje je provedeno na **temu osoba NEET statusu u svrhu uspostavljanja sustava za praćenje osoba u NEET statusu**.

Naša nada je da će se takav **sustav i uspostaviti te da će se podaci koji se proizvedu u njemu implementirati i koristiti u aktivnostima i politikama** koje teže **smanjiti broj osoba u NEET statusu u Hrvatskoj**.

Ono što mi vidimo jest da se takav sustav može koristiti na **makro i mikro razini**. **Makro razina znači izradu i implementaciju politika na određene lokalitete gdje se detektiraju skupine osoba u NEET statusu**. Kada govorimo o mikro razini smatramo da postoji mogućnost **direktnog djelovanja na pojedince detektirane kroz sustav praćenja** kroz rad na terenu od strane **zavoda za zapošljavanje, centara za socijalnu skrb te radnika s mladima**.

⁹ Tomić i dr. 2018., 53

¹⁰ Tomić i dr. 2018., 53-54

¹¹ Tomić i dr. 2018., 55

Literatura:

Tomić, Iva, Valerija Botrić, Ivan Žilić; *Analiza stanja i preporuke za razvoj daljnjih aktivnosti za osobe u NEET statusu*, Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Zagreb, 2018.

<https://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/comparative-information/national-contributions/netherlands/the-netherlands-erm-comparative-analytical-report-on-recent-policy-developments-related-to-those-not>

<http://www.garanzigiovani.gov.it/Documentazione/Documents/piano%20di%20implementazione%20Germania.pdf>